

**O‘ZBEKISTONDA XALQARO SAVDO VA
INVESTITSİYALARNI RAG‘BATLANTIRISHDA IQTISODIY
INTEGRATSIYANING ROLI**

*Axborot texnologiyalari va menejment universiteti “Iqtisodiyot”
kafedrası dotsenti*

Shomurodov Sherali Shuhratovich

*Axborot texnologiyalari va menejment universiteti “iqtisodiyot”
mutaxassisligi magistranti*

Xasanova Sofiya Kamoliddinovna

***Annotatsiya.** Ushbu maqola, O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi ishtirokini va uning xalqaro savdo hamda investitsiyalarni rag‘batlantirishdagi rolini tahlil qiladi. Maqolada iqtisodiy integratsiyaning asosiy tamoyillari, jumladan erkin savdo zonalari, o‘zaro moslashtirish va kapital resurslarining erkin harakati masalalari ko‘rib chiqilgan. O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonidagi ishtiroki, uning regional va global iqtisodiy aloqalarini mustahkamlash, xalqaro savdo va investitsiyalarni jalb qilishdagi ahamiyati o‘rganilgan.*

***Kalit so‘zlar:** iqtisodiy integratsiya, O‘zbekiston, xalqaro savdo, investitsiyalar, erkin savdo zonalari, Evroosiyo iqtisodiy ittifoqi, ShHT, iqtisodiy o‘sh, integratsiya jarayonlari.*

O‘zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyasi 2016-yildan boshlab sezilarli darajada faollashdi. Mamlakatning tashqi iqtisodiy aloqalari, jumladan, xalqaro savdo va investitsiyalar sohasidagi siyosati yangi yo‘nalishlar asosida rivojlana boshladi. Iqtisodiy integratsiya mamlakatlarning iqtisodiy o‘shini ta'minlashda muhim omil sifatida chiqadi. Bu jarayon, o‘z navbatida, xalqaro savdo va investitsiyalarni rag‘batlantiradi, shu bilan birga, O‘zbekistonning iqtisodiy jihatdan mustahkamlanishiga yordam beradi. Ushbu maqolada

O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi roli va xalqaro savdo va investitsiyalarni rag‘batlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Iqtisodiy integratsiya tushunchasi va uning asosiy tamoyillari

Iqtisodiy integratsiya — bu bir nechta davlatlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, erkin savdo, kapital va mehnat resurslarining harakatini osonlashtirish jarayonidir. Bu jarayonning maqsadi davlatlar o‘rtasida iqtisodiy o‘zaro bog‘liqlikni oshirish, ishlab chiqarish va iste‘mol samaradorligini ta‘minlash, shuningdek, milliy iqtisodiyotlar o‘rtasida to‘siqlarni kamaytirish yoki yo‘q qilish orqali iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini oshirishdir. Iqtisodiy integratsiya turli shakllarda amalga oshirilishi mumkin. Har bir shakl o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, integratsiya darajasiga qarab mamlakatlar o‘rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni yanada chuqurlashtiradi. Quyida iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari va tamoyillari haqida batafsilroq ma‘lumot keltiriladi.

Erkin savdo zonalari (ESZ)

Erkin savdo zonasi (ESZ) iqtisodiy integratsiyaning dastlabki bosqichlaridan biridir. Erkin savdo zonasi — bu bir nechta davlatlar o‘rtasida tovarlar va xizmatlar savdosini soddalashtirish, savdo to‘siqlarini (masalan, tariflar va kvotalarni) kamaytirish yoki yo‘q qilish uchun yaratilgan iqtisodiy hududdir. ESZ doirasida davlatlar o‘rtasida bojxona to‘lovlari va savdo cheklovlari kamayadi, bu esa tovarlar va xizmatlarning erkin harakatini ta‘minlaydi.

Erkin savdo zonalari davlatlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi, chunki ular tovarlar, xom ashyo va yarim tayyor mahsulotlar savdosini osonlashtiradi. ESZ, shuningdek, ishlab chiqarishning maxsus mutaxassislik va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Buning natijasida, mamlakatlar o‘zlarining nisbatan kuchsiz sohalarini yaxshilashga, ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini oshirishga va o‘z iqtisodiyotlarini diversifikatsiya qilishga imkon yaratadi.

Erkin savdo zonalarining afzalliklari:

- Tariflar va savdo cheklovlarining kamaytirilishi tovarlar narxining pasayishiga olib keladi.

- Mamlakatlar o'rtasida raqobatni kuchaytiradi va sifatni oshiradi.
- Resurslar va texnologiyalarni samarali taqsimlashni ta'minlaydi.

Misollar:

- **NAFTA (Shimoliy Amerika Erkin Savdo Shartnomasi):** AQSh, Kanada va Meksika o'rtasida tashkil etilgan erkin savdo zonasi.

- **Evropa Erkin Savdo Assotsiatsiyasi (EFTA):** Yevropaning ba'zi mamlakatlari o'rtasida amalga oshirilgan savdo tizimi.

Bozorlar birlashuvi. Bozorlar birlashuvi iqtisodiy integratsiyaning ikkinchi bosqichi bo'lib, u erkin savdo zonasidan farqli o'laroq, mamlakatlar o'rtasida nafaqat savdo, balki kapital va mehnat resurslarining harakati ham erkin bo'ladi. Bozorlar birlashuvi o'z ichiga bir nechta mamlakatlarni qamrab olgan yagona bozor yaratishni ko'zda tutadi. Bu integratsiya turi orqali davlatlar o'z iqtisodiyotlarini mustahkamlashga va birgalikda ishlab chiqarishni rivojlantirishga imkoniyat yaratadi.

Bozorlar birlashuvi, shuningdek, mehnat resurslarining erkin harakati, ya'ni ishchilarni mamlakatlar o'rtasida erkin ishga olish va ularning malakalarini bozor talablari asosida moslashtirish imkoniyatini beradi. Kapitalning erkin harakati esa investitsiya oqimlarini osonlashtiradi, bu esa iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Shuningdek, bunday bozorlar birlashuvi orqali mamlakatlar o'rtasida korporativ hamkorlik kuchayadi va innovatsiyalar tezroq joriy etiladi.

Bozorlar birlashuvining afzalliklari:

- To'liq iqtisodiy erkinlik yaratish va resurslarning samarali taqsimlanishi.

- Investitsiyalarni jalb qilishni osonlashtiradi va yangi ish o'rinlarini yaratadi.

- Ishchi kuchining harakati va bilimlarni uzatish imkoniyatlarini kengaytiradi.

- **Evropa Ittifoqi (EI):** Yagona bozor yaratish va erkin harakatga asoslangan iqtisodiy hudud.

- **Gana va Nigeriya o'rtasidagi G'arbiy Afrika savdo bloki:** Markaziy Afrika mamlakatlarida birlashgan iqtisodiy va savdo tizimi.

Yagona iqtisodiy hudud (YIH)

Yagona iqtisodiy hudud (YIH) integratsiyaning uchinchi bosqichi bo'lib, bunda mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy siyosatlar birlashtiriladi. YIH doirasida mamlakatlar iqtisodiy siyosatlarini, soliqlarini, valyuta kurslarini va boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarni birlashtiradilar. YIHda iqtisodiy birlik kuchayadi, chunki davlatlar o'rtasida umumiy pul-kredit siyosati va soliqqa oid qonunchilik yaratiladi.

Yagona iqtisodiy hududda tovarlar va xizmatlarning harakati bemaol amalga oshiriladi. Bundan tashqari, kapital va mehnat resurslari o'rtasida erkin almashinuv mavjud bo'ladi. YIHning asosiy maqsadi – iqtisodiy barqarorlikni yaratish va davlatlar o'rtasidagi to'siqlarni engillashtirishdir. YIH iqtisodiy integratsiya darajasida davlatlar o'rtasida eng yuqori bosqichni anglatadi, chunki bunday hududda siyosiy va iqtisodiy integratsiya jarayonlari birlashtiriladi.

Yagona iqtisodiy hududning afzalliklari:

- Yagona iqtisodiy makon yaratish va doimiy iqtisodiy rivojlanish.
- Davlatlar o'rtasidagi raqobatni kamaytirish va qo'shma iqtisodiy siyosatni shakllantirish.

- Soliqlar va tijorat siyosatlaridagi bir xillik, valyutalararo tizimni yaxshilash.

Misollar:

- **Evropa Ittifoqi (EI):** To'liq integratsiyalashgan yagona iqtisodiy hududga ega.

- **Birinchi Bosqichdagi Yevro hududi:** Yagona pul birligi va umumiy iqtisodiy siyosat mavjud.

To'liq iqtisodiy integratsiya

To‘liq iqtisodiy integratsiya — bu mamlakatlar o‘rtasida nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy integratsiyaning ham amalga oshirilgan shaklidir. Bunda, iqtisodiy jarayonlar siyosiy birlashuv bilan ta'minlanadi, bu esa to‘liq integratsiya qilishni anglatadi. To‘liq iqtisodiy integratsiya orqali davlatlar o‘rtasida yagona siyosat, qonunchilik tizimi va iqtisodiy regulyatsiya shakllanadi. Bu integratsiya shakli mamlakatlar o‘rtasidagi barcha iqtisodiy va siyosiy faoliyatlarni birlashtirishga qaratilgan.

To‘liq iqtisodiy integratsiyaning asosiy maqsadi — barcha davlatlarning iqtisodiy va siyosiy resurslarini birlashtirish, yangi bir siyosiy va iqtisodiy birlik yaratishdir. Bu jarayonda davlatlar o‘rtasidagi chegaralar o‘chiriladi, va yangi integratsiyalashgan tizimda milliy hukumatlar o‘rtasidagi farqlar yo‘qoladi.

To‘liq iqtisodiy integratsiyaning afzalliklari:

- Yagona siyosat va iqtisodiy regulyatsiya tizimi.
- Davlatlar o‘rtasida o‘zaro aloqalar va hamkorlikni kuchaytirish.
- Barqaror iqtisodiy o‘shish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash.

Misollar:

- **Evropa Ittifoqi (EI):** Bu tizimda nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy integratsiya ham amalga oshirilgan.

Iqtisodiy integratsiya jarayoni mamlakatlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytirish, global bozorlarda raqobatni oshirish va iqtisodiy o‘shishni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Erkin savdo zonalari, bozorlar birlashuvi, yagona iqtisodiy hudud va to‘liq iqtisodiy integratsiya jarayonlari davlatlar o‘rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni yangi darajaga olib chiqadi. Bularning barchasi mamlakatlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, xalqaro savdo va investitsiyalarni rag‘batlantirishda asosiy vositalardan biridir.

Iqtisodiy integratsiyaning asosiy tamoyillari

Iqtisodiy integratsiya jarayoni, iqtisodiy aloqalar va bozorlarni birlashtirishning muhim qismi bo‘lib, uning asosiy tamoyillari davlatlar o‘rtasida samarali iqtisodiy o‘zaro hamkorlikni yaratish va mustahkamlashga qaratilgan. Ushbu tamoyillar integratsiyaning turli darajalarida qo‘llaniladi va har bir

tamoyilning o'ziga xos ahamiyati mavjud. Iqtisodiy integratsiyaning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

Erkin savdo: Erkin savdo tamoyili, iqtisodiy integratsiyaning dastlabki va eng asosiy tamoyillaridan biridir. Erkin savdo — bu mamlakatlar o'rtasida savdo to'siqlarini kamaytirish yoki to'liq yo'q qilish jarayonidir. Ushbu tamoyilga asoslangan iqtisodiy tizimda, davlatlar o'rtasida bojxona to'lovlari, kvotalar va boshqa savdo cheklovlari bartaraf etiladi yoki sezilarli darajada kamaytiriladi. Buning natijasida, tovarlar va xizmatlar davlatlar o'rtasida erkin aylanadi, bu esa narxlarni pasaytirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga olib keladi.

Erkin savdo tamoyili orqali davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar osonlashadi va global bozorlarda raqobatbardoshlik kuchayadi. Ushbu tamoyilni amalga oshirishda, davlatlar o'zaro manfaatli shartnomalar tuzish orqali iqtisodiy o'zaro bog'liqlikni mustahkamlaydi. Erkin savdo zonalarini (ESZ) va boshqa iqtisodiy integratsiya shakllari orqali, mamlakatlar o'rtasidagi to'siqlarni bartaraf etish va bozorlarni yanada erkin qilish imkoniyati yaratilib, iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi.

Erkin savdoning afzalliklari:

- **Narxlarning kamayishi:** Tovarlar va xizmatlar o'rtasida bo'ladigan tariflarning kamayishi ularning narxlarini pasaytiradi, bu esa iste'molchilar uchun foydali.
- **Raqobatni oshirish:** Savdo cheklovlarining kamayishi orqali bozorlar o'rtasidagi raqobat kuchayadi, bu esa sifatni oshiradi va innovatsiyalarni rag'batlantiradi.
- **Ishlab chiqarishning samaradorligi:** Yangi savdo yo'llari va erkin bozorda iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin.

Misollar:

- **NAFTA (Shimoliy Amerika Erkin Savdo Shartnomasi):** AQSh, Kanada va Meksika o'rtasida erkin savdo zonasi tashkil etish.
- **Yevropa Ittifoqi (YI):** Yevropada tovarlar, xizmatlar, kapital va ishchi kuchining erkin harakati amalga oshiriladi.

O‘zaro moslashtirish. Iqtisodiy integratsiya jarayonida davlatlar o‘zlarining iqtisodiy siyosatlarini moslashtirishi va yagona iqtisodiy tizimga ega bo‘lishi zarur. Bu tamoyil integratsiyalashgan bozor yaratishda, davlatlar o‘rtasidagi iqtisodiy siyosatlarni uyg‘unlashtirishni taqozo etadi. O‘zaro moslashtirish jarayoni, soliqqa oid siyosatlarni, pul-kredit siyosatini, soliq tizimini, mehnat bozorini va boshqa iqtisodiy ko‘rsatkichlarni birlashtirishni nazarda tutadi.

O‘zaro moslashtirishning asosiy maqsadi, davlatlar o‘rtasida iqtisodiy aloqalar va bozorlar o‘rtasida uzilishlarni kamaytirishdir. Yagona iqtisodiy tizimni yaratishda, iqtisodiy siyosatlar va regulyatsiyalarni birlashtirish, resurslarning samarali taqsimlanishini ta'minlaydi. Bu orqali, mamlakatlar o‘rtasidagi bozorlarning birlashishi va o‘zaro raqobatni oshirish mumkin bo‘ladi.

O‘zaro moslashtirishning afzalliklari:

- **Iqtisodiy barqarorlik:** Birlashgan siyosatlar davlatlar o‘rtasida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.
- **Resurslarning samarali taqsimlanishi:** Yagona tizimda resurslar o‘rtasida optimal taqsimot amalga oshiriladi, bu esa ishlab chiqarishni yaxshilaydi.
- **Ishlab chiqarishning integratsiyasi:** Iqtisodiy siyosatlarni moslashtirish orqali ishlab chiqarish jarayonlari yanada samarali bo‘ladi.

Misollar:

- **Evropa Ittifoqi (EI):** Yagona iqtisodiy hududda soliq siyosati, bojxona siyosati va pul-kredit siyosati birlashtirilgan.
- **Birinchi Bosqichdagi Yevro hududi:** Yevro pul birligi va umumiy iqtisodiy siyosat asosida o‘zaro moslashtirish amalga oshirilgan.

Kapital va resurslar erkin harakati: Kapital va resurslarning erkin harakati — iqtisodiy integratsiyaning yana bir muhim tamoyilidir. Integratsiyalashgan hududlarda, davlatlar o‘rtasida kapital va resurslarning erkin harakati ta'minlanadi. Bu, ayniqsa, investitsiyalarni jalb qilish va ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Kapital va

resurslarning erkin harakati mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy rivojlanishni tezlashtiradi, chunki ishlab chiqarish va moliyaviy resurslar samarali taqsimlanadi.

Kapitalning erkin harakati, investitsiya oqimlarini osonlashtiradi va iqtisodiyotlarning o'sishiga xizmat qiladi. Mamlakatlar o'rtasidagi kapital va moliyaviy oqimlarning erkinligi, yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni olib keladi. Shuningdek, mehnat resurslarining erkin harakati, ishchilarni mamlakatlar o'rtasida erkin ishga olish imkoniyatini yaratadi, bu esa ish o'rinlarini ko'paytirish va iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qiladi.

Kapital va resurslar erkin harakatining afzalliklari:

- **Investitsiyalarni jalb qilish:** Kapital va resurslar erkin harakati investitsiyalarni jalb qilishni osonlashtiradi.
- **Ishlab chiqarish va texnologiyalarni rivojlantirish:** Kapital va resurslarning erkin harakati yangi texnologiyalarning importini va innovatsiyalarni rivojlantirishni ta'minlaydi.
- **Mehnat resurslarining samarali taqsimlanishi:** Ishchilar va mutaxassislarning harakati iqtisodiy o'sish uchun zarur bo'lgan malakali ishchi kuchini yaratadi.

Misollar:

- **Evropa Ittifoqi (EI):** Yagona bozor yaratish va kapital hamda mehnat resurslarining erkin harakatini ta'minlash.
- **Birinchi Bosqichdagi Yevro hududi:** Yagona pul birligi va kapital harakati, shuningdek, mehnat resurslarining erkin harakati.

Iqtisodiy integratsiyaning asosiy tamoyillari — erkin savdo, o'zaro moslashtirish, va kapital va resurslarning erkin harakati — davlatlar o'rtasida iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, global bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu tamoyillarni amalga oshirish orqali, davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar chuqurlashadi va hamkorlikning yangi darajasi yaratiladi. Iqtisodiy integratsiya

jarayonlari, shuningdek, global iqtisodiyotdagi yangi imkoniyatlar va xavf-xatarlarga moslashish uchun davlatlarga yordam beradi

O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlari: O‘zbekiston o‘zining tashqi iqtisodiy siyosatida integratsiya jarayonlariga katta e‘tibor qaratmoqda. 2016-yildan boshlab, mamlakatda tashqi iqtisodiy aloqalarni kengaytirish, erkin savdo zonasini yaratish va investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi. O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlari asosan quyidagi yo‘nalishlar bo‘yicha rivojlanmoqda:

1. MDH (Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi) bilan hamkorlik

O‘zbekiston Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi (MDH) bilan iqtisodiy aloqalarini rivojlantirgan. MDH mamlakatlari o‘rtasida erkin savdo hududi yaratish, import-eksport jarayonlarini soddalashtirish va investitsiyalarni o‘zaro jalb qilish uchun imkoniyatlar yaratib beradi. O‘zbekistonning MDH doirasidagi faol ishtiroki savdo va iqtisodiy aloqalarini kengaytirishga yordam beradi.

2. Yevroosiyo Iqtisodiy Ittifoqi (YEOII) bilan aloqalar

Yevroosiyo Iqtisodiy Ittifoqi (YEOII) O‘zbekistonning tashqi iqtisodiy siyosatida muhim rol o‘ynaydi. YEOII bilan hamkorlik orqali O‘zbekiston tovarlar va xizmatlar savdosini soddalashtiradi, kapital va mehnat resurslarining erkin harakati ta‘minlanadi, shu bilan birga integratsiyalashgan bozorni yaratish imkoniyatiga ega bo‘ladi. YEOII doirasida O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiyasi mamlakatga yangi bozorlarni ochish va yangi investitsiyalarni jalb qilish imkonini beradi.

3. Jahon savdo tashkiloti (WTO) bilan hamkorlik

O‘zbekiston 2021-yilda Jahon savdo tashkilotiga (WTO) a‘zo bo‘ldi. Bu, o‘z navbatida, O‘zbekistonning global iqtisodiyotga integratsiyalashishiga yordam beradi. WTO bilan hamkorlik, savdo va investitsiya siyosatini modernizatsiya qilish, erkin savdo shartnomalarini amalga oshirish imkoniyatini yaratadi.

4. Xalqaro tashkilotlar bilan aloqalar

O‘zbekistonning Osiyo Taraqqiyot Banki (ADB), Jahon Banki (WB) va boshqa xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan islohotlari iqtisodiy

integratsiyani rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tashkilotlar bilan amalga oshirilgan hamkorlik, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilma rivojlanishini ta'minlash va iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishda yordam beradi.

Xalqaro savdo va investitsiyalarni rag'batlantirishda iqtisodiy integratsiyaning o'rni

Iqtisodiy integratsiya xalqaro savdo va investitsiyalarni rag'batlantirishda quyidagi muhim omillarni ta'minlaydi:

1. **Savdo to'siqlarining kamayishi** Iqtisodiy integratsiya orqali davlatlar o'rtasida tariflar va kvotalar kamaytiriladi yoki umuman olib tashlanadi. Bu esa tovarlar va xizmatlar savdosini osonlashtiradi. Misol uchun, Yevroosiyo Iqtisodiy Ittifoqi (YEOII) doirasidagi hamkorlik, O'zbekistonning savdo aloqalarini kengaytiradi, narxlarni pasaytiradi va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

2. **Investitsiyalarni jalb qilish** Iqtisodiy integratsiya O'zbekistonni global bozorlar bilan bog'lab, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini yaratadi. Yagona bozorlar va erkin savdo zonalarining tashkil etilishi, xorijiy investorlarga mamlakatda investitsiya qilish uchun qulay sharoitlar yaratadi. Investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilma rivojlanishi, yangi ish o'rinlari yaratish va texnologik yangiliklarni joriy etishda muhim omil bo'ladi.

3. **Texnologiyalar va innovatsiyalarni almashish** Integratsiya jarayonlari orqali O'zbekiston boshqa mamlakatlar bilan texnologiya va innovatsiyalarni almashish imkoniyatini qo'lga kiritadi. Yagona iqtisodiy hududlar va erkin savdo zonalarini orqali mamlakatga yangi texnologiyalar va ilmiy yutuqlar olib kelinadi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi.

4. **Resurslarning samarali taqsimlanishi** Iqtisodiy integratsiya orqali resurslar samarali taqsimlanadi. Savdo va ishlab chiqarish jarayonlari optimallashtiriladi, ishlab chiqarishda yangi texnologiyalar joriy etiladi va

resurslar optimal tarzda ishlatiladi. Integratsiya mamlakatga o'zining iqtisodiy salohiyatini to'liq namoyon etish va o'sishni ta'minlash imkoniyatini beradi.

5. **Bozorlarni kengaytirish** O'zbekiston iqtisodiy integratsiya jarayonlari orqali yangi bozorlar ochishga imkoniyat yaratadi. Yagona bozorlar va savdo hududlarining tashkil etilishi, mamlakatga yangi eksport bozorlarini yaratadi va savdo-aloqalarini kuchaytiradi. Bu, o'z navbatida, mamlakatning eksport salohiyatini oshiradi va uning iqtisodiy holatini mustahkamlaydi.

O'zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi muvaffaqiyatlar

1. **Yevroosiyo Iqtisodiy Ittifoqi doirasidagi hamkorlik** O'zbekistonning YEOII bilan aloqalari kuchaygan sari, mamlakatning tovarlar va xizmatlar savdosi yuksalgan. O'zbekistonning bu tashkilot bilan aloqalari iqtisodiy integratsiya jarayonlarini rivojlantirishga va yangi investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi.

2. **MDH bilan savdo aloqalarining kuchayishi** Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) mamlakatlari bilan aloqalar O'zbekiston uchun muhimdir. Integratsiya jarayonlarining kuchayishi, iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish va tovarlar savdosini osonlashtirishga imkon yaratadi.

3. **Xalqaro hamkorlik va investitsiyalar** O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyasi orqali mamlakatda investitsiyalarni jalb qilish va infratuzilma rivojlanishi ta'minlandi. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalarini kengaytirishga yordam beradi.

O'zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlari xalqaro savdo va investitsiyalarni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Integratsiya mamlakatga global bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash, savdo va investitsiyalarni oshirish, texnologiyalar va innovatsiyalarni olib kirishga yordam beradi. Yevroosiyo Iqtisodiy Ittifoqi, MDH, WTO kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishiga katta turtki beradi. Integratsiya jarayonlari O'zbekistonning iqtisodiy o'sishini ta'minlash,

yangi bozorlarni ochish va xalqaro savdo sohasida raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Anderson, J. E., & van Wincoop, E. (2003).** Trade Costs. *Journal of Economic Literature*, 41(3), 691-751.
2. **Krugman, P., & Obstfeld, M. (2006).** International Economics: Theory and Policy. *Addison Wesley*.
3. **Sachs, J. D., & Warner, A. M. (1995).** Economic Reform and the Process of Global Integration. *Brookings Papers on Economic Activity*, 1-118.
4. **Baldwin, R. E. (2006).** Multilateralising Regionalism: Spaghetti Bowls as Building Blocs on the Path to Global Free Trade. *World Economy*, 29(11), 1451-1518.
5. **O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiya jarayonlari (2019).** Toshkent: Iqtisodiy Integratsiya Markazi.
6. **Qosimov, R. X. (2017).** Iqtisodiy integratsiya va globalizatsiya jarayonlari. *Toshkent: O‘zbekiston iqtisodiyot universiteti*.
7. **Murodov, I. (2014).** Iqtisodiy integratsiyaning nazariy asoslari. *Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi*.
8. **Shanxay Hamkorlik Tashkiloti va O‘zbekistonning roli (2020).** Toshkent: Xalqaro aloqalar va iqtisodiy siyosat.
9. **UNCTAD (2019).** World Investment Report: Special Economic Zones. *United Nations Conference on Trade and Development*.
10. **Evropa Ittifoqi va O‘zbekiston: Integratsiya va hamkorlik (2020).** Toshkent: Iqtisodiy Tahlil Markazi.